

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՃԽԱՏԱՆՔ

Տեխնոլոգիա

ԹԵՄԱ՝

«ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ» ԹԵՄԱՅԻ ԴԱՍԱԿԱՆԴՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ
ԱՃԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԵՎ ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐԱԿԱՆ
ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Կազմեց՝ Մերի Հովհաննիսյան Արմենի

«Ա. Մարգարյանի անվան թիվ 7 հիմնական դպրոց» ՊՈԱԿ

Ղեկավար՝ Լուսինե Ավանեսյան

«Կապանի N2 ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ

(վերապատրաստող կազմակերպության անվանումը)

Կապան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն

ԳԼՈՒԽ 1. «Ասեղնագործություն» թեմայի դերն ու նշանակությունը «Տեխնոլոգիա» առարկայի մեջ

1.1 Նպատակն ու խնդիրները

1.2 Մեթոդական ցուցումներ

1.3 Միջառարկայական կապը

1.4 Համակարգեր և մոդելներ

1.5 Ակնկալվող արդյունքները

ԳԼՈՒԽ 2. Ընդհանուր տեղեկություններ ասեղնագործությունից

2.1 Ասեղնագործության պատմությունից

2.2 Տեսական մաս

2.3 Ծանոթություն ասեղնագործության մեջ օգտագործվող նյութերին և գործիքներին և աշխատանքի ընդհանուր կանոններին

Հետազոտական մաս

Օրվա դասի պլանավորում

Եզրակացություն

Գրականություն

Ներածություն

Ժողովրդական ստեղծագործության ամենանուրբ ճյուղը ասեղնագործությունն է: Ասեղնագործությունը դեկորատիվ և կիրառական արվեստի այն ճյուղերից է, որը հնագույն ժամանակներից պահպանվել և մեզ է փոխանցվել: Ասեղնագործությունը հմուտ ձեռագործ աշխատանք է, որն այժմ կրկին ժողովրդականություն է ձեռք բերել: Կարևոր է վերակենդանացնել և պահպանել ասեղնագործության լավագույն ավանդույթները: Մակայն նախկինում ձեռագործ ասեղնագործ իրերը մեծ դեր էին ունեին մեր կենցաղում, իսկ այսօր մարդիկ նախընտրում են նորագույն տեխնիկայով մշակված ասեղնագործ իրեր ձեռք բերել, քան ժամանակ վատնել ինքնուրույն ինչ որ բան ստեղծելու վրա: Այդ իսկ պատճառով կարծում եմ, որ այս արվեստի ուսումնասիրությունը, զարգացումը և կատարելագործումը ժամանակակից հասարակության հրատապ խնդիրներից է:

Նախագծի այս թեման ընտրեցի, քանի որ սիրում եմ ստեղծագործել և այն ինչ ստեղծագործում եմ կիրառել իմ առօրյայում՝ նվիրել կամ ինքս օգտագործել տվյալ իրը:

Սեփական ձեռքերով գեղեցիկ ստեղծագործություններ ստեղծելու ցանկությունը եղել է, կա և կլինի: Յուրաքանչյուր ոք, ով տարված է ասեղնագործությամբ, գիտի, թե ինչու է ինքը նախընտրում այն. ամեն ինչ ստեղծման գործընթացի մասին է, երբ գեղեցկությունը ծնվում է աչքի առաջ՝ և՛ բավարարվածության ,և՛ ուրախության զգացումով, որը ստանում ես աշխատանքի ավարտից հետո:

Հետազոտության նպատակն է՝

- ուսումնասիրել ասեղնագործության և ասեղնագործության տեխնիկայի պատմությունը, ցույց տալ ասեղնագործության բազմազան ու հետաքրքիր աշխարհը՝ որպես արվեստի և արհեստի տեսակներից մեկը
- օգնել գիտակցել իրենց ստեղծագործական ունակությունները, ձևավորել գեղագիտական ճաշակ
- առօրյայի նպատակահարմար և արդյունավետ կազմակերպում՝ տալով ուրախություն և մտքի խաղաղություն
- զարգացնել ձեռնարկատիրական ունակությունները:

Թեմայի արդիականությունն է՝

- Ժողովրդական արհեստների միջոցով աշակերտները կստեղծեն գեղարվեստական իրեր, որոնք իրենցից ներկայացնում են իրական կյանքի մոդելներ
- կկողմնորոշվեն սիրելի մասնագիտության մեջ
- հաճելին ու օգտակարը համատեղելու կարողություն ձեռք կբերեն:

ԳԼՈՒԽ 1. «Ասեղնագործություն» թեմայի դերն ու նշանակությունը «Տեխնոլոգիա» առարկայի մեջ

1.1 Նպատակն ու խնդիրները

- խթանել հետաքրքրասիրությունը ասեղնագործ իրերի նկատմամբ
- հաղորդել գիտելիքներ ասեղնագործության տեսակների մասին
- ծանոթացնել ասեղնագործելու համար կիրառվող գործիքներին և հարմարանքներին
- ծանոթացնել զարդակարերի տեսակներին
- սովորեցնել զարդակարերի տեսակները
- զարգացնել էսքիզի մշակման և նրանից ճիշտ օգտվելու ունակությունները
- սովորեցնել զարդանախշերը գործվածքի վրա փոխադրելու տեխնիկան
- ձևավորել ասեղնագործելու կարողություն
- զարգացնել տարածական պատկերացումները
- ընդլայնել պատկերացումները ասեղնագործության մասին
- դաստիարակել հոգատար, ուշադիր և կոկիկ վերաբերմունք կատարած աշխատանքի նկատմամբ
- պահպանել անվտանգության կանոնները
- ձևավորել անհատական և խմբերով աշխատելու կարողունակություններ
- սովորեցնել զարգացնել սեփական մշակութային ու գեղագիտական պատկերացումները՝ արժևորելով հոգևոր և նյութական ժառանգությունն ու մշակութային քաղաքացիությունը, ձևավորելով գեղագիտական ճաշակ:

1.2 Մեթոդական ցուցումներ

Երեխաներին պետք է նախապես հանձնարարել բերել ասեղնագործ իրեր: Դասը սկեսել հարցադրումով. «Ինչ գիտեք ասեղնագործության մասին»: Ստանալով տարբեր պատասխաններ, ընդհանրացնել՝ ցուցադրելով ասեղնագործ իրերը: Երեխաների ուշադրությանը հրավիրել ասեղնագործ իրերի նշանակությանը, դրանցում տեղ գտած զարդանախշերի, զարդակարերի, օգտագործված թելերի տեսակների, գույների վրա: Զրուցել զարդանախշերի ընտրության, էսքիզի մշակման, գործվածքի վրա արտատպման մասին: Բացատրել և ցուցադրել զարդակարերի տեխնիկան, ներկայացնել հայկական ասեղնագործության տեսակներից՝ Այնթափը/թելքաշը/, Մարաշի դեկորատիվ խաչկարը, Վասպուրականի ժանյակը: Ծանոթացնել ասեղնագործելու համար կիրառվող աշխատանքային միջոցներին՝ ասեղներին, չնայած որ ասեղների տեսակները մենք անցնում ենք 5-րդ դասարանում, քարզահին, թելերի և գործվածքների տեսակներին:

Ինչպես նաև ցանկալի է և ճիշտ թեման սկսել աշխատատեղի կազմակերպումից, աշխատանքի պլանավորումից, գործվածքի, էսքիզի, թելերի, զարդակարերի ընտրությունից, որպեսի ավելի համակարգված և թեթև անցնի դասապրոցեսը:

Կարող եք բացել խումբ համացանցում և ուղարկել տեսաձայնագրությունների հղումներ կապված ասեղնագործության հետ կամ դրանք ցուցադրել դասարանում:

Ընտրել թեմատիկա ասեղնագործության համար, որը նույնպես կլինի ուսուցանող և ընտրել այնպիսի աշխատանք, որը հետագայում կիրառելի կլինի աշակերտների համար և կոգնորի աշխատելու ընթացքում:

Թեմայի դասավանդման ընթացքում իրականացնել հայտորոշիչ գնահատում՝ հայտորոշիչ թեստեր, առաջադրանքներ:

1.3 Միջառարկայական կապը

- Հայոց լեզու: Տիրապետելով լեզվին՝ կարդա և հասկանա կարդացածը:
- Մաթեմատիկա: Կարողանա կատարել թվաբանական գործողություններ:

- Նկարչություն: Այս կապերը սեր են որմնանկարչության ու մանրանկարչության հետ, ուր մեծ դեր են խաղում գունային նմանությունները, նկարների բովանդակությունը:
- Օտար լեզուներ: Կարողանա կարդալ պարզ տեխնիկական ուղեցույցներ և հասկանա կարդացածը:
- Գրաֆիկա: Կարողանա կատարել էսքիզներ, որպեսզի դրանք փոխանցի գործվածքին:

1.4 Համակարգեր և մոդելներ

Ժողովրդական իրերի միջոցով ստեղծվում են գեղարվեստական իրեր, որոնք իրենցից ներկայացնում են իրական կյանքի մոդելները: Այդ մոդելները կարող են հանդիսանալ եկամտի աղբյուր:

Աշակերտը պետք է տիրապետի գեղարվեստական դեկորատիվ արտադրանքի նախագծման սկզբունքին և թեկուզ մեկ նյութի գեղարվեստական մշակման տեխնոլոգիային:

1.5 Ակնկալվող արդյունքները

Թեման ուսումնասիրելուց հետո սովորողը պետք է՝

- իմանա ասեղնագործության տեսակների, կիրառվող գործիքների և հարմարանքների, զարդակարերի, զարդանախշերի տեսակների մասին, զարդանախշերը գործվածքի վրա փոխանցելու տեխնիկան
- կարողանա անել զարդանախշեր, զարդակարեր, գործվածքի վրա փոխադրել, ասեղնագործել, պահպանել անվտանգության կանոնները
- կարևորի սովորելը և ցուցաբերի հետաքրքրություն սովորելու նկատմամբ
- դրսևորի տրամաբանական և ստեղծագործական մտածողություն, կարողանա անդրադառնալ ու արձագանքել սեփական և ուրիշների ստեղծած աշխատանքին
- ցուցաբերի իր գործունեությունը պլանավորելու և ժամանակն արդյունավետ տնօրինելու կարողություններ

- ծանոթ լինի ստեղծագործական տարբեր ժանրերի և ոճերի, արվեստի միջոցով ստեղծագործաբար արտահայտի իր գաղափարները և հույզերը
- դրսևորի մշակութային ընկալման և արժևորման կարողություններ, արվեստի որոշ տեսակներում ստեղծագործական աշխատանքներ կատարելու ունակություններ և հմտություններ
- կճանաչի հայ մշակույթն ու մարդկային քաղաքակրթությունների մշակութային բաղադրիչները՝ որպես մարդկային զգացմունքների և գործողությունների կողմնորոշիչներ:

ԳԼՈՒԽ 2. Ընդհանուր տեղեկություններ ասեղնագործությունից

2.1 Ասեղնագործության պատմությունից

Ասեղնագործական արվեստը բազմադարյան պատմություն ունի: Այն դեկորատիվ-կիրառական արվեստի հնագույն, բայց կենսունակ բնագավառներից է, ավեստի ամենամասսայական ձևերից՝ իր տարածմամբ, դերով և նշանակությամբ:

Հին աշխարհում մարդիկ ասեղի փոխարեն օգտագործել են բույսերի փշեր և ձկների ոսկորներ, այնուհետև՝ փայտ, փղոսկր, մետաղից պատրաստված ասեղներ: Պատմական վաղ ժամանակից սկսել են գործել ոսկյա թելերով, ապա բրդյա, ավելի ուշ՝ վուշի և բամբակյա թելերով: Ասեղնագործության մեջ բրդյա թել օգտագործվել է Չինաստանում մ.թ. 1200 տարի առաջ:

Հին աշխարհում ասեղնագործությամբ զբաղվել են ասերոստանցիները, հրեաները, պարսիկները, հույները, հռոմեացիները, իսկ ասեղնագործության առավել հայտնի կենտրոնը եղել է Բաբելոնը: Մինչև XII դար գլխավորապես ասեղնագործում էին հաստ թելերով, պարզունակ պատկերներով և միապաղաղ գույներով: Միագույն ասեղնագործությունն ի հայտ եկավ XIII-XIV դդ Գերմանիանում և Անգլիայում, իսկ XV-XVI դդ վենետիկյան ժանյակում այն հասավ բարձրագույն կատարելության:

Հայերը վաղ ժամանակներից ծանոթ են եղել և հասարակ և բարդ ասեղնակարերի հետ: Շնորհիվ ասեղ-թելի, ասեղնակարերի, զարդանկարների գործվածքը դառնում է զարդարանք: Դարերի ընթացքում ժողովրդական շնորհալի ստեղծագործողների ու տաղանդավոր վարպետների ձեռքով ասեղնագործված բազմատեսակ ու

բազմաբովանդակ նմուշները հասել են մեզ: Կապված լինելով ժողովրդի պատմության հետ, ասեղնագործ արվեստը լայնորեն տարածված էր մայր հայրենիքում և գաղթօջախներում:

Այն բազմիցս հասել է կորստյան շեմին և նորից կենդանացել, զարգացել և հասել մեզ, պահպանելով իր առանձնահատկությունները՝ հարուստ զարդանկարը, խաղացկուն գույները, ստեղծագործական ինքնատիպությունը:

Ազգային միասնական ուժի պահպանման, տարբեր ասեղնակարերի, դրանց տարատեսակների կատարման հետ գոյություն են ունեցել նաև տարբեր վայրերի, տարբեր քաղաքների միայն իրենց հատուկ ասեղնակարեր, առանձնահատուկ զարդանկարներ: Օրինակ՝ Վանա կար, Տարսունի կար, Քիլիսի կար, Երզրնկայի կար, Մարաշի կար և այլն:

Հայկական ասեղնագործությունը հիմնականում զարգացել է երեք խոշոր ճյուղերով՝

- ժողովրդավարական՝ կապված գեղջկական տարզի և կենցաղի հետ
- քաղաքային՝ առևտրա-արհեստավորական
- եկեղեցական:

2.2 Տեսական մաս

Ասեղնագործությունը ասեղով կամ ասեղնագործող մեքենայով զանազան գործվածքների, կաշվի, թաղիքի վրա տարբեր կարերով ստեղծում են պատկեր, գործվածք և այլ նյութեր զարդարելու արհեստ՝ ասեղ, թելի և մանվածքի կիրառությամբ:

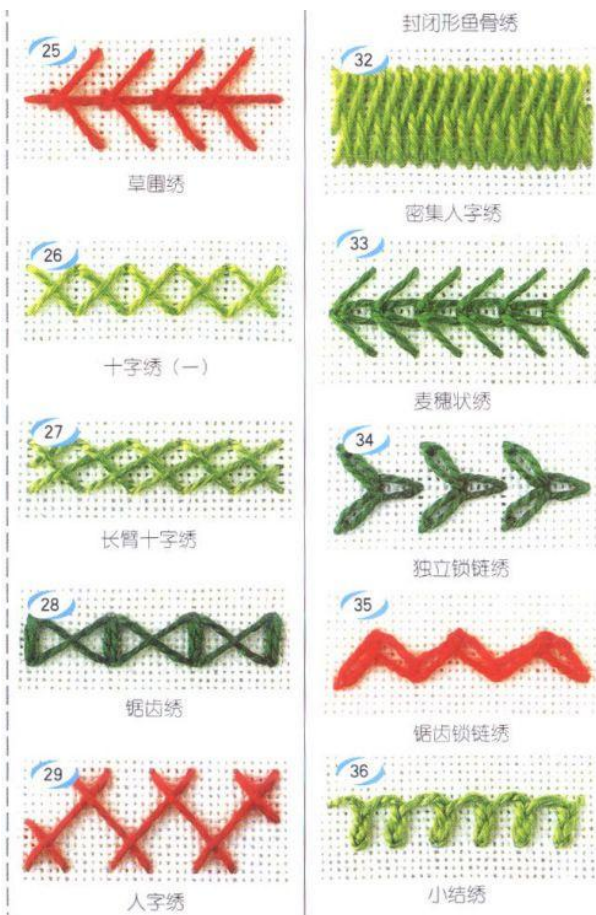
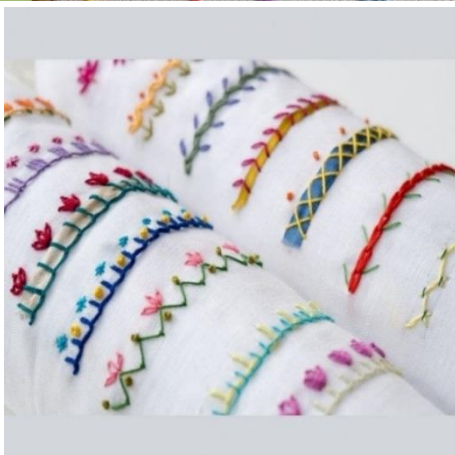
Զարդակարեր: Զարդակարերը անցել են երկար պատմական ճանապարհ՝ սկսած ասեղնագործության ծագման պատմությունից, մինչև ժամանակակից ավտոմատ մեքենայական կարերը: Ձեռքի ասեղնագործության բոլոր զարդակարերը կարելի է բաժանել երկու խմբի: Առաջին խումբը՝ համրովի զարդակարերն են, այսինքն այն

կարատեսակները, որոնք կատարվում են գործվածքի թելերի խիստ համրանքով: Երկրորդ խմբի մեջ մտնում են ազատ զարդակարերը, որոնք կատարվում են նախօրոք կատարված ուրվանկարի վրա առանց հաշվելու: Ասեղնագործությունը սովորաբար սկսվում է պարզ կարատեսակներից՝ ցողունակար, շղթայակար, եղնակար, օղակակար:

Զարդակարերի տեսակներից մի քանիսը ներկայացնում են ստորև.

- Խաչկարի տեսակները մի քանիսն են՝ ավանդական, անգլիական և այլն:
- Պատկար կարածևով ասեղնագործում են թելքաշ սյունիկները, տերևները, ծաղիկները:
- Հարթակարով կատարած ամբողջ զարդանկարը լցվում է թելերով: Այդ պատճառով էլ կոչվում է լիցք:
- Ճյուղակարի միջոցով գործում են ճյուղերն ու ցողունները
- Օղակարը կատարվում է ձախից աջ ուղղությամբ. ասեղը դրսի կողմից մտնում է կտորի մեջ այնպես, որ գործող թելը միշտ մնա ասեղի տակ ու օղակ կազմի
- Շարակարը կատարում են ասեղն առաջ, աջից ձախ՝ վերցնելով և բաց թողնելով հավասար քանակությամբ կուրթեր:

2.3 Ծանոթություն ասեղնագործության մեջ օգտագործվող նյութերին և գործիքներին և աշխատանքի ընդհանուր կանոններին

1. Ձեռքով ասեղնագործելու համար անհրաժեշտ են գործիքներ և նյութեր՝ թելեր, ասեղներ, թելիչ, քարգահ, մատնոց, մատիտներ, մկրատ, սանտիմետր ժապավեն:

- Թելերը տարբերվում են որակով, կառուցվածքով, հաստությամբ և գույնով: Ավելի հաճախ կիրառվում են հատուկ՝ «Մուլինե» թելերը: Կարելի է օգտագործել նաև բրդյա մանվածքաթելեր, գործվածքներից հանված թելեր, մետաքսաթելեր, որոնք պետք է լինեն փափուկ, փայլուն և ոչ շատ ոլորված: Որպեսզի մուլինե թելի գույնը չթափի, օգտագործելուց առաջ այն հինգ րոպե պետք է թողնել թույլ քացախաջրում՝ մեկ բաժակ ջրին մեկ ճաշի գդալ քացախ: Խոշոր աշխատանքների համար հաճախ օգտագործվում են շտապելային և սինթետիկ թելեր:
- Ասեղները լինում են կարճ և երկարացված, սակայն լայն անցքով (N1-12): Թելի երկարությունը վերցնում են սովորաբար 50-60 սմ: Խիտ և բարակ գործվածքների վրա ասեղնագործելու համար օգտագործվում են ավելի բարակ ասեղներ՝ ավելի փոքր աչքերով:
- Թելիչը օգնում է թելն ասեղի անցքով հեշտությամբ անցկացնել, այսինքն թելելու համար է:
- Քարգահը(օղակը) ասեղնագործության շրջանակ է, որի միջոցով գործվածքը պահվում է ձգված վիճակում և չի դեֆորմացվում: Այն կարող է լինել ուղղանկյուն կամ կլոր, փայտյա կամ պլաստմասսե: Դրանք բաղկացած են երկու օղակներից, որոնց տրամագիծը 20-40 սմ է և տեղափոխվում են մեկը մյուսի մեջ:
- Մատնոցը դրվում է աջ ձեռքի միջնամատին: Այն պաշտպանում է մատը ծակծկոցներից: Մատնոցը պետք է ընտրվի մատի չափին համապատասխան:
- Մատիտները պետք է լինեն լավ սրված: Փափուկ մատիտով թղթի կամ մոմաթղթի վրա կատարում են էսքիզը, իսկ կոշտ մատիտով նկարը փոխանցում են գործվածքին:

- Մկրատները լինում են տարբեր չափերի, սուր ծայրերով և շեղբերի ծայրերը պետք է ամբողջությամբ փակվեն: Մեծ մկրատը օգտագործվում է գործվածքը ձևելու, միջինը թելերը կտրելու և վերամշակման համար, փոքրը՝ թեք ծայրերով ասեղնագործության նուրբ աշխատանքների համար:
- Սանտիմետր ժապավենը օգտագործվում է արտադրանքի ճշգրիտ չափը որոշելու համար, նախշի հիմնական գծերի տեղը գտնելու համար և այլն:

2. Ասեղնագործելուց առաջ պետք է ընտրել գործվածքը, նախշը և էսքիզը փոխանցել գործվածքի վրա: Զարդանախշերի փոխադրումը են գործվածքի վրա յուղաթերթի և պատճենաթղթի միջոցով:

Ժամանակակից արտադրությունը պահանջում է տարբեր տեսակի նոր էսքիզներ: Դրանց փոխանցումը գործվածքի վրա կատարվում է արդուկի միջոցով:

Էսքիզը փոխանցելուց հետո կտավը տեղադրում ենք փոքր շրջանակի մեջ և մեծ շրջանակը վերևից ամրացնում ենք:

Մուլինե թելը մասնատում ենք մի քանի մասերի և թելիչի միջոցով թելում ենք համապատասխան համարի ասեղը: Թելի գույները ընտրում ենք համապատասխան նկարի:

Ասեղնագործելիս երբեք հանգույցներ չենք անում: Եթե աշխատանքը կատարում ենք գույգ թելերով, օրինակ երկու, ապա պետք է վերցնել մեկ թել և դրա երկու ծայրերն էլ անցկացնել ասեղի ծայրով: Այդ դեպքում թելի մյուս ծայրին առաջանում է օղակ: Առաջին կուրթը անելուց հետո այդ օղակի միջով պետք է անցկացնել ասեղը: Եվ երկրորդ տարբերակը, եթե օգտագործվող թելերի քանակը կենտ է, ապա կարելի է անել մի քանի փոքր կուրթեր գործվածքի այն մասում, որը հետո պետք է ծածկվի քանվածքով:

Ասեղնագործելիս պահպանել անվտանգության հետևյալ կանոնները.

- չի կարելի օգտագործել ժանգոտ ասեղներ, դրանք կարող են հետք թողնել գործվածքի վրա
- ասեղները և գնդասեղները պետք է հաշվել աշխատանքից առաջ և հետո
- գնդասեղները պետք է այնպես խրել գործվածքի մեջ, որպեսզի սուր ծայրը մնա գործվածքի շերտերի արանքում

- մկրատներն անհրաժեշտ է սեղանին դնել փակ վիճակում, աշխատող ձեռքի մոտ
- մատնոցը անհրաժեշտ է հազցնել աշխատող ձեռքի միջնամատին
- թելը չի կարելի կտրել ատամներով
- թելի երկարությունը չպետք է անցնի 40 սմ-ից, իսկ բրոյա թելի դեպքում 50-ից:

Ասեղնագործության վերջում երևում է, թե տվյալ անձը որքանով է համբերատար և կոկիկ աշխատել: Ավարտելուց հետո, ստուգում ենք աշխատանքը, կտրում ավելորդ թելերը, հետո ենթարկում ենք խոնավաջերմային մշակման՝ լվանալ առանձին, գոլ օճառաջրում, սկզբում ցայելով գոլ, այնուհետև սառը ջրում: Չորացնել փափուկ սրբիչի մեջ, խոնավ վիճակում արդուկել հակառակ կողմից, վերջնական չորացնել հարթ մակերեսի վրա: Լվանալուց չի կարելի օգտագործել սպիտակեցնող կամ այլ քիմիական նյութեր, որպեսզի չզուլաթափի:

Հետազոտական մաս

Ուսումնասիրելով ասեղնագործության և ասեղնագործության տեխնիկայի պատմությունը, աշակերտներին ցույց տալով ասեղնագործության բազմազան ու հետաքրքիր աշխարհը՝ արվեստի և արհեստի տեսանկյունից, հասկացա, որ այն ժողովրդական արվեստի ամենատարածված տեսակներից է: Այս դժվար, բայց և հաճելի աշխատանքը եղել է հայ կնոջ ուղեկիցը կյանքում: Նախկինում աղջիկները վաղ մանկուց սովորում էին ասեղնագործել: Եվ այս սկզբունքը ավանդական էր թե՛ աղքատ, թե՛ հարուստ ընտանիքներում: Օժիտի համար նադատեսված հարսանեկան հանդերձանքի, երեկոյան հագուստի, անկողնային և խոհանոցային սպիտակեղենների, սրբիչների վրա առկա էին ասեղնագործություններ: Նման աշխատանքը համարվում էր ամենահարմարը կնոջ համար: Իսկ հիմա երիտասարդ աղջիկներն ու կանայք այլ հայացքներ ունեն աշխատանքի նկատմամբ : Խանութներում առկա են տարբեր իրերի լայն տեսականի և ցանկացած ժամանակ ցանկացած իր կարող ենք ձեռք բերել:

Ասեղնագործության համար նյութերի ծախսերը կարող են շատ տարբեր լինել: Եթե աշակերտներն օգտագործում են այն նյութերը, որոնք ունեն տանը, ապա հարկավոր

չէ որևէ բան գնել խանութից: Իսկ սխեմաները կարելի է վերցնել համացանցից: Համակարգչային համապատասխան ծրագրերի միջոցով գրեթե ցանկացած նախշ կարելի է վերածել ասեղնագործության էսքիզի: Մյուս տարբերակը խանութից պատրաստի ասեղնագործության հավաքածու գնելն է, որը իր մեջ պարունակում է գործվածք պատրաստի էսքիզով, թելեր, ասեղ: Տեսականին բազմազան է, սակայն գնային անհարմարություն չի ստեղծի: Երրորդ տարբերակն էլ այն է, որ մասամբ տնից, մասամբ խանութից ձեռք բերել համապատասխան պարագաները:

Կարծում եմ՝ բոլոր դեպքերում ցանկացած ընտանիք կարող է իրեն թույլ տալ նման ծախսեր անելու:

Հետազոտությունը անց է կացվել Կապանի թիվ 7 հիմնական դպրոցի երեք 6-րդ դասարաններում:

Հետազոտության ժամանակ հարցման արդյունքում հասկացա, որ ընտանիքներ կան, որտեղ տատիկները զբաղվում են ասեղնագործությամբ: Մի մասը այդ հմտությունները փոխանցել է սերունդներին: Աշակերտներ կան, ովքեր բերում և ներկայացնում են տատիկների և մայրիկների ասեղնագործ աշխատանքները, հիմնականում թաշկինակի կամ սփռոցի տեսքով: Եվ այդ աշխատանքները բավականին կոկիկ, գեղեցիկ և աշխատատար են:

Երբ հարցրեցի նաև մայրիկների, հասկացա, որ նրանցից ոմանք ցանկություն ունեն զբաղվելու ասեղնագործությամբ, սակայն աշխատանքի և առօրյա հոգսաշատության պատճառով ժամանակ չեն կարողնում տրամադրել դրան, չնայած նրանք գտնում են, որ ասեղնագործությունը հանգստացնում և կտրում է առօրյա հոգսերից:

Ինչ վերաբերվում է աշակերտներին, ապա կասեմ, որ ոչ բոլորն են հետաքրքրված ասեղնագործությամբ: Եվ նրանց մոտ ասեղնագործելու ցանկություն առաջացնելու նպատակով որոշեցի ի տարբերություն նախորդ տարիների, երբ սովորական գործվածք էինք վերցնում և ասեղնագործում ավանդական էսքիզներ, ապա այս ուսումնական տարում ասեղնագործել պայուսակների վրա, որպեսզի նրանք դա հետագայում կրեն: Այնուհետև ընտրեցի «Ընտանիք» թեման: Եվ սկսեցի հետազոտել և՛ երեք 6-րդ դասարաններում, և՛ ծնողների շրջանում: Հասկացա, որ դա օգնում է զարգացնել իրենց ստեղծագործական ունակությունները, ձևավորել գեղագիտական ճաշակ: Նրանք գիտակցեցին, որ ժողովրդական արհեստներով զբաղվելը հետամնաց

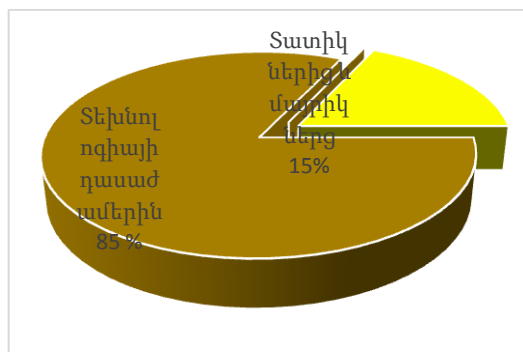
գրադմունք չէ, այլ այդ արհեստների միջոցով կարող են ստեղծել գեղարվեստական իրեր, որոնք իրենցից ներկայացնում են իրական կյանքի մոդելներ:

Քանի որ մինչ թեմային անցնելը մի քանի շաբաթ շուտ էի ասել ձեռք բերել պայուսակները, մայրիկները զանգահարում էին և արտահայտում իրենց դրական կարծիքը, թե երեխաներն ինչպես են ոգևորվել այն մտքից, որ իրենք իրենց ձեռքերով ստեղծելու են մի գեղեցիկ ստեղծագործություն և օգտագործելու են իրենց առօրյայում:

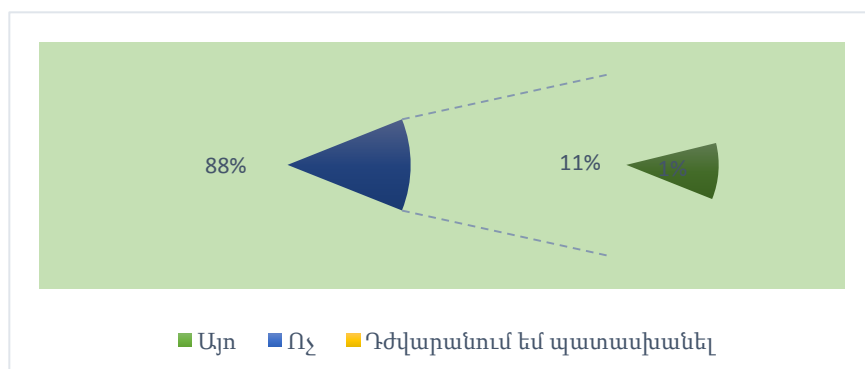
Աշակերտները հաճույքով էին ներկայանում դասերին: Եվ հասկացան, որ կարելի է հաճելին և օգտակարը համատեղել՝ ստանալով ուրախություն և մտքի խաղաղություն: Նույնիսկ, երբ թեման երկու դասաժամ անցնելուց հետո աշնանային արձակուրդներ սկսվեցին, և պետք է աշխատանքը շարունակելին արձակուրդներից հետո, որոշ երեխաներ չէին համբերում և զանգի կամ հաղորդագրության միջոցով հարցեր էին տալիս գործվածքի վրա ասեղնագործելու վերաբերյալ:

Ի մի բերելով հետազոտության արդյունքները՝ ունեցանք հետևյալ պատկերը՝

1. Որտեղ և ումից են յուրացրել աշակերտները ասեղնագործության հմտություններն ու կատարելու տեխնիկան

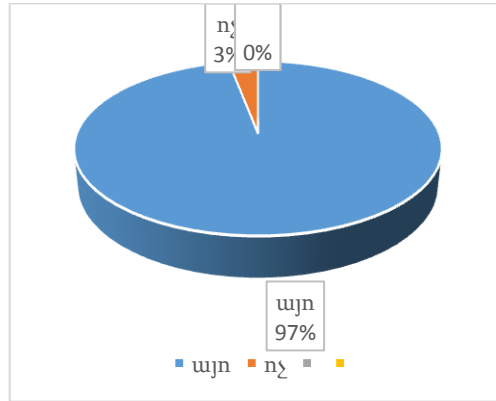

2. Ծնողների և ուսուցիչների կարծիքը, թե արդյոք երեխաներին հետաքրքրում են ասեղնագործության դասաժամերը

Հարցմանը մասնակից ուսուցիչների և ծնողների 89 %-ը վստահ է, որ աշակերտներին կարող է հետաքրքրել այդ դասերը և դրանց միջոցով կարելի է ավելի արդյունավետ և ուսանելի դարձնել դասերը դպրոցում: 11%-ը դժվարացել է պատասխանել հարցին:

3. Ցանկություն են արդյոք աշակերտները զբաղվելու ասեղնագործությամբ

46 աղջիկներից 44-ը մեծ ցանկություն ունեն ուսումնասիրել ասեղնագործության և ասեղնագործության տեխնիկայի պատմությունը, ցույց տալ ասեղնագործության բազմազան ու հետաքրքիր աշխարհը՝ որպես արվեստի և արհեստի տեսակներից մեկը:

Ստորև ներկայացնում եմ փորձնական դասերից մեկը:

Օրվա դասի պլանավորում

Առարկան - «Տեխնոլոգիա»

Ուսուցիչը - Մերի Հովհաննիսյան

Դասարանը - 6րդ գ

Թեման - «Գործվածքի ընտրություն:Էսքիզի և թելերի ընտրություն:Էսքիզի փոխանցում գործվածքի վրա»

Տևողությունը - 45 րոպե

Ուսուցման մեթոդները - խոսքային՝ տեղեկությունների հայտնում, ցուցադրում՝ ասեղնագործ իրեր, ցուցումներ, հրահանգներ, խնդիր-հետազոտություն, ինքնուրույն գործնական աշխատանք

Ուսուցման միջոցները - Դասագիրք, պատկերազարդ գրքեր, զարդանախշերի էսքիզներ

Ուսուցման պարագաները - «Շոփեր» պայուսակներ, քարգահ, մուլինե թելեր սև և մուգ դարչնագույն, ասեղներ, մկրատ, մատնոց, պատճենանաահանման թուղթ, մատիտ, գունազարդման համար նախատեսված ընտանեկան նկարներ

Դիդակտիկ պարագաներ - Ասեղնագործ իրեր, ասեղնագործած պայուսակի նմուշ

Եզրույթները, հասկացությունները - զարդակարեր, զարդանախշեր, գործվածքի վրա փոխադրել, զարդանախշի արտատպում, ասեղի և թելի ընտրություն, ուրվագիծ, եզրակար

Միջառարկայական կապը - «Կերպարվեստ», «Գրաֆիկա», «Բնագիտություն»

Դասի նպատակը՝

Ակադեմիական՝

- հաղորդել տեղեկություններ գործվածքների տեսակներ, թելերի տեսակների, էսքիզների մասի
- ընդլայնել գիտելիքները կենցաղային իրերի արտադրության, ձևավորման մեթոդների մասին

Սոցիալական՝

- ձևավորել ասեղնագործելու կարողություններ,
- զարգացնել տարածական պատկերացումները,
- դաստիարակել հոգատար, ուշադիր և կոկիկ վերաբերմունք կատարած աշխատանքի նկատմամբ

Արժեքային համակարգ՝

- սովորողները իմացան ինչպես փոխանցել զարդանախշերը գործվածքի վրա
- կարողացան փոխանցել պատկերը գործվածքի վրա, ասեղնագործել և պահպանել անվտանգության կանոնները
- կարողանա սեփական ձեռքերով արտադրել կիրառելի արտադրանք առօրյայում

Ներածություն, կողմնորոշում - Մուտք, ողջույն, ստուգել դասին պատրաստ լինելը, նշել բացականչերին

Դասի ընթացքը

1. Խթանման փուլ(5-7 րոպե) - Աշակերտներին ներկայացնել գործվածքի տեսակները: Ասել, որ ժամանակակից արտադրությունը պահանջում է տարբեր տեսակի նոր էսքիզներ: Ներկայացնել ասեղնագործության էսքիզների նմուշօրնակներ, «Շոփեր» պայուսակների ասեղնագործած օրինակ: Նշել, որ նրանց ձեռքերի միջոցով կարող է ստեղծվել գեղարվեստական այնպիսի մի իր, որը հետագայում կարող են կիրառել առօրյայում, դրա համար մենք ընտրել ենք ասեղնագործությունը պայուսակների վրա: Ապա ասել, որ կարևորելով ընտանիքի դերը հայ ազգի կյանքում, այս ուսումնական տարում ասեղնագործությունը կլինի «Ընտանիք» թեմայով և տարեվերջում Ընտանիքի օրվան նվիրված կլինի ցուցադրություն, որտեղ կներկայացվեն իրենց իսկ ասեղնագործած պայուսակները:

2. Իմաստի ընկալում(25-30 րոպե) - Այս փուլում երեխաներին ցույց տալ, թե ինչպես են զարդանախշերը փոխանցվում գործվածքի վրա յուղաթերթի կամ պատճենաթղթի միջոցով, ներկայացնել այն նյութերը, որոնք անհրաժեշտ են փոխանցման համար: Ապա յուրաքանչյուր աշակերտի տրամադրել պատճենահանման թուղթ և ընտանեկան որևէ պատկեր, որպեսզի մատիտի օգնությամբ փոխանցեն պայուսակների վրա: Պայուսակները ընտրել ենք բաց գույների մեջ, իսկ թելերը սև և մուգ դարչնագույնի մեջ:

Պատկերները գործվածքին փոխանցելուց հետո պետք է քարզահը հազցնել գործվածքին: Գործվածքի ներքևի հատվածում դնում ենք փոքր օղակը, ապա գործվածքի վերևի հատվածից հազցնում ենք մեծ օղակը և ամրացնում այն: Որից հետո, ընտրելով գործվածքին համապատասխան ասեղի չափը, մուլինե թելը բաժանում ենք երկու մասի, կտրում ենք 40-50 սմ երկարությամբ և թելում ենք ասեղը: Քանի որ քարկապ չի կարելի անել ասեղնագործելուց, դրա համար երեխաներին ցույց է տրվում, թե ինչպես ամրացնեն թելը գործվածքին: Թելը գործվածքին ամրացնելու երկու եղանակ կա: Եթե աշխատանքը կատարում ենք զույգ թելերով, օրինակ երկու, ապա պետք է վերցնել մեկ թել և դրա երկու ծայրերն էլ անցկացնել ասեղի ծայրով: Այդ դեպքում թելի մյուս ծայրին առաջանում է օղակ: Առաջին կույթը անելուց հետո այդ օղակի միջով պետք է անցկացնել ասեղը: Եվ երկրորդ տարբերակը, եթե օգտագործվող թելերի քանակը կենտ է, ապա կարելի է անել մի քանի փոքր կույթեր գործվածքի այն մասում, որը հետո պետք է ծածկվի բանվածքով: Մեր պարագայում հարմար է կիրառել առաջին տարբերակը:

Ապա ցույց տալ երեխային թե ինչպես և ինչ կարատեսակով ենք աշխատելու գործվածքի վրա: Կարատեսակը կլինի շղթայակարը, որը մեկը մյուսինից դուրս եկող նույն չափի շղթաների անընդհատ շարք է և կատարվում է հետևյալ կերպ: Թելն ամրացնում են կտորին, դուրս բերում երեսկողմ, մերակաձև դնում կտորի վրա: Ասեղը նույն անցքով դուրս են բերում հակառակ կողմ, ապա մերակի միջով անցկացնում երեսկողմ և գործողությունը կրկնում:

Կշռադաստման փուլ(5-7 րոպե) - Այս փուլում երեխաները ասեղը գործի մեջ կդնեն և դրա հետ մեկտեղ կքննարկենք և ևս մեկ անգամ կվերհիշենք, թե ինչպես է իրականացվում զարդանախշերի փոխանցման գործընթացը, ինչ նյութեր են անհրաժեշտ փոխադրման համար:

Ամփոփում(3 րոպե)

- ուսուցանող գնահատում
- սխալների և դրանց պատճառների վերլուծություն, քննարկում
- հանձնարարել տանը ասեղնագործել պարզ էսքիզներ:

Եզրակացություն

Ուսումնասիրությունների և հետազոտությունների արդյունքում հանգել եմ հետևյալ եզրակացություններին.

- Սովորողները «Ասեղնագործություն» թեման ուսումնասիրելու ընթացքում որոշ չափով ճանաչեցին հայ մշակույթն ու մարդկային քաղաքակրթությունների մշակութային բաղադրիչները: Նրանք ձևավորում են սեփական նախասիրություններ ազգային և համաշխարհային մշակութային ժամանակշրջանների ուսումնասիրության ընթացքում և ի վիճակի են զարգացնել սեփական մշակութային ու գեղագիտական պատկերացումները՝ արժևորելով հոգևոր և նյութական ժառանգությունն ու մշակութային բազմազանությունը
- Արդյունավետ ուսուցում կազմակերպելու հիմնական խնդիրներից մեկն այն է, որ ուսումնական գործընթացում ակտիվ մասնակցություն ունենան բոլոր աշակերտները և ոչ թե նրանց մի մասը: Իսկ դա ինքնաբերաբար լինել չի կարող, և անհրաժեշտ է, որ ուսուցիչը դասավանդման ընթացքում ստեղծի համապատասխան իրադրություն և ապահովի անհրաժեշտ պայմաններ:
- Անհրաժեշտ պայմաններից մեկը, թերևս առաջնայինը, այն է, որ ստեղծվեն այնպիսի դրական շարժառիթներ և բարենպաստ դրդապատճառներ, որոնք աշակերտներին կմղեն ուսումնական գործունեության: Իսկ այդ դրդապատճառները բացահայտելու համար պետք է օգտագործել թեմայի և յուրաքանչյուր դասի կրթական ներուժը:
- Ամփոփելով հարկ եմ համարում նշել, որ 6 դասաժամը բավարար չէ ամբողջությամբ ուսուցանել «Ասեղնագործություն» թեման :

Գրականություն

1. «Հիմնական դպրոցի «Տեխնոլոգիա» առարկայի չափորոշիչ և օրինակելի ծրագիր» նախագիծի նմուշօրինակ, Երևան 2021
2. «Տեխնոլոգիա 7» դասագիրք, հեղ. Սողոմոնյան Կ.Հ., Երևան 2010
3. «V-VII դասարանների ուսուցչի մեթոդական ձեռնարկ» ,Ավետիսյան Ժ., Երևան 2014
4. Искусство вышивания. Вышивка крестом возрождается, Костоусова Анастасия